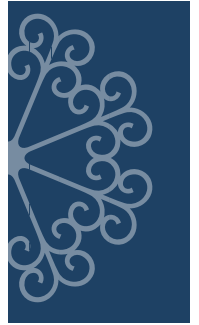

בית מזרח

גיליון שבועי
לתלמידי, בוגרי
וידידי ישיבת מיר

536

פרשת בלק

זמני כניסת ויציאת השבת

*★	Ⓜ	
20:25	19:08	ירושלים
20:27	19:26	בני ברק
22:15	20:00	ציריך
21:58	20:32	וינה
22:52	21:28	אנטוורפן
22:45	21:17	פריז
22:06	20:53	לונדון

דבר הישיבה

סניף של ישיבת מיר - בתוככי הצבא הפולני

בחור היה בישיבת מיר שבליטא, מהחשובים שם בשם יעקב טיקטינר, איתרע מזלו והוא גויס לצבא הפולני. מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל הוכה קשות מן האסון עד שהבריק במוחו רעיון גדול. הוא קרא אליו את הבחור, והציע לו להקים סניף של ישיבת מיר הגדולה בתוככי הצבא הפולני הכי צד ניתן לקיים ישיבה בקסרקטין צבאי מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פתרונו עמו, מדי חודש בחודשו ישלח לו הבחור איגרת ובה חידושי הלכה שנתחדשו בין האימונים, תמורת כל מכתב כזה ישלח לו מרן הגאון רבי אליעזר יהודה זצוק"ל סכום כסף השווה לסכום שמקבל כל בחור הלומד בישיבת מיר, הישיבה הקדושה תתפשט ותתרחב עד לצבא פולניה ואילו יעקב טיקטינר יזכה להפוך את דרגשו הצבאי לספסל של ישיבה.

ואכן מדי חודש בחודשו הייתה ממוענת לבית הישיבה במיר איגרת בחותמת הצנזורה הצבאית הפולנית, ובה תורתו של הבחור מהסניף, מדי חודש בחודשו הייתה נשלחת התמיכה הקבועה לידיו של הבחור.

באחד הימים לא הגיעה התמיכה המיוחלת הבחור ראש ישיבת הסניף הצבאי יצר קשר ומרן הגאון רבי אליעזר יהודה ביאר לו בפשטות החידוש ששיגר אליו מר בניו על יסודות שחידש בשנה שעברה אי אפשר לקנות באותם יסודות שני תשלומים חודשיים

(מתוך מאמר יובל שנים לזכרו)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

מורנו הגאון רבי אברהם צבי הלוי שמואלביץ זללה"ה ר"מ בישיבה הקד' בן ראש הישיבה שר התורה מרן רבי חיים ליב הלוי שמואלביץ זללה"ה

לן כל ימיו בעומקה של תורה, ויגע להאיר עיניים בשיטות הראשונים והאחרונים, נתן נפשו להעמיד תלמידים הרבה, והפליא לעשות לגדלם ולהעמידם בקרן אורה, ונפשם קשורה בנפשו, הי חסיד הי עניו, יראת ה' חופף עליו כל היום, והיא אוצרו, חכימי דיהודאי, ממנו עצה ותושיה, לבו פתוח כאולם לטובת חבירו, היה קרוב לנשברי לב, והאיר פנים לכל אדם, בידידות אמת

ידו לא משה מתוך ידי רבותינו מרנן ראשי הישיבה והיה חביב לפניהם עד לאחת, דלה והשקה מתורתם ומוסרם כל הימים הלוותיו יצאה אמש יום רביעי י"א תמוז מרחבת הישיבה הקדושה

ימים מקדם

הגאון רבי אברהם שמואלביץ זצוק"ל משוחח בדברי תורה עם אביו מרן הגר"ח שמואלביץ, ועם גיסו מרן הגר"נ פרוצוביץ זללה"ה ברקע נראה מורנו המשגיח שיבדלחט"א

הגאון רבי אברהם שמואלביץ זצוק"ל בצעירותו (עומד בשמאל) ליד סביו הגדול מרן רה"י רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל לאחר מסירת שיעור בישיבה

מתורת רבותינו

"אין רשות למלאך ליגע בו"

ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי (כב, לד).

חז"ל (במדבר רבה כ, טו) דרשו פסוק זה כגנאי על בלעם: "שהיה רשע ערום ויודע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו". כלומר, וידויו של בלעם לא נועד אלא כדי שתחול קללתו על בני ישראל.

והיה אומר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, כי למדים אנו מכאן מוסר השכל גדול לחיי האדם. שכן על אדם הראשון מצינו שכאשר חטא ואכל מעץ הדעת, אף שבסופו של דבר עשה תשובה והסתגף בסיגופים גדולים, וכמו שמבואר בחז"ל (עירובין דף י"ח ע"ב), מכל מקום כיון שלא התוודה ואמר מיז: 'חטאתי' - נענש.

ומכאן, שאם חלילה נכשל אדם באיזה חטא, במחשבה בדיבור או במעשה, עליו לחזור בתשובה מיד ולהתחרט על חטאתו, ולהקפיד לומר מיד בפה מלא: "ריבונו של עולם, חטאתי, ואני מתחרט על מה שעשיתי, ולא אעשה כן עוד".

תפארת תורה (פר' בראשית עמ' ט"ו)

ממתנות לא משיגים כלום

נאם שומע אמרי א-ל ויודע דעת עליון (כד, טז).

שח מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, כאשר מתבוננים בפרשת בלעם מוצאים אנו כי מצד אחד השיג בלעם מעלות נשגבות, ידע דעת עליון ככתוב "יודע דעת עליון", והגיע למדרגת נבואתו של משה רבינו ע"ה, וכמו שאמרו חז"ל (במדבר רבה יד, כ) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באומות

העולם קם, ומנו - בלעם", אך מאידך גיסא היה בלעם שפל האנשים, אדם שפרץ את כל הגדרים המוסריים, ומופקר ממש בחייו הפרטים, גרוע מן הפחות שבפחותים. אך הסיבה לכך היא, באשר כל השגותיו של בלעם

ניתנו לו במתנה, והוא לא היה שייך אליהן, ומשום כך נשאר בפחיתותו למרות השגותיו העליונות. כי על כן רק מה שמשיג האדם על ידי עמל ויגיעה נקרא על שמו ונחקק בנפשו.

שיחות מוסר (עמ' שמ"ו)

נס פי האתון - שבלעם לא יחטא

ויפתח ה' את פי האתון (כד, יח).

אמרו חז"ל (אבות פרק ה) עשרה דברים נבראו בין השמשות ואלו הם פי הארץ ופי הבאר ופי האתון.

שח מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, הנה, ברגע האחרון של ימי בריאת העולם נבראה בריאה מיוחדת של פי האתון, והוא שינוי טבעו של עולם, וכיון שאין דבר מחודש בעולם לאחר ששת ימי בראשית, היה פי האתון צריך להיבראות עוד בששת ימי בראשית, וכיון שהיה צורך בפתיחת פי

האתון, הוקדמה בריאתו יותר מאלפים שנה לפני כן. ולכאורה לאיזה צורך נפתח פי האתון, והרי לא היה הדבר לשם הצלת ישראל, שכן אנו רואים שלא מנעה פתיחת פי האתון את בלעם מלילך, אלא הוצרך הקב"ה למנוע את קללתו באופן אחר נמצא שלא היתה פתיחת פי האתון אלא למנוע את בלעם מלחטוא, ואכן היתה לו הבחירה ולא מנע עצמו מלילך, ועדיין נתכוון לקלל את ישראל.

נמצינו למדים, ששינה הקב"ה טבע העולם, ונבראה בריאה מיוחדת בערב שבת בין השמשות, וכל זאת כדי שיהא נסיון למנוע את בלעם מלחטוא. ואף על פי שעוד לפני כן רשע גמור היה ומושחת שבמושחתים, אף על פי כן כדי למנוע ממנו התדרדרות נוספת כדאי לשנות סדרי עולם!

טללי אורות

חומר הפגיעה בכבוד הבריות - בכל אדם

ותראני האתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכה הרגתי ואותה החייתי (כב, לג).

שח מרן ראש הישיבה הגר"ח זצ"ל: חומרת ענין כבוד הבריות לא נאמרה רק לענין כלל הציבור, אלא אף כשעוסקים בכבודו של כל אדם, ואף אם הוא פחות שבבריות, וכן מצינו בגמרא (גיטין נז, א): "אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כוחה של בושה שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו", והנה למרות שבושה זו של בר קמצא לא הייתה אלא של אדם יחיד בלבד, שמחמתה לא היסס - בנבזותו הרבה, לרדוף את עם ישראל ולמוסרם למלך רומי, מכל מקום היא זו שהחריבה את בית המקדש.

לא זו בלבד, אלא אפילו אם אדם זה הוא גדול שברשעים, וכפי שמצינו בבלעם הרשע שהקב"ה חס על כבודו, והמית את אתונו על מנת שלא יתבזה ממנה, כמובא ברש"י על דברי הכתוב (במדבר כב, לג): "ואותה החייתי - ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה וכו' על כן הרגתיה, שלא יאמרו: זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות". והנה לכאורה דברי האתון היו אמת לאמיתם ומן הראוי היה שדבריה ישמעו ויתפרסמו, ויתגלה לעין

כל גודל הנס שבבריאת פי האתון. אך מכל מקום "חס המקום על כבוד הבריות", לא סתם 'בריות', אלא 'בריה' כמו בלעם הרשע - שכל כולה טומאה ומיאוס מחד ותאוות כבוד בלתי נתפסת מאידך. הגע בעצמך, הלא אילו היו שואלים כל אחד מאיתנו האם היה ראוי לו שיעשה לו כך, בודאי היינו משיבים שאין דבר יותר ראוי מאשר לפרסם מעשה זה של האתון. אכן המלאך נהג אחרת, כי אין גבול ומידה לכבוד הבריות, אף אם מדובר בבלעם הרשע.

שיחות רבי נתן צבי-פר' דברים

אי"ה נשתדל להביא מידי שבוע מכתב מגדולי רבותינו לבית מיר בעניני הזמן או הפרשה.

מדור חדש

מכתבי רבותינו

"בלעם הרשע מלמד גדול - לדעת עד היכן מגיע מדות..."

מכתב מהגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל - מכתבים - מכתב ת"ז):

לדעת עד היכן מגיע מדות, כי אף חושית ממש, כי האתון צווח ואמר ראה מה אתה עושה, כן כל הענין של הפרשה והוא עומד על מדותיו הרעות, עד השלכתו נבלתו ארצה, מי יתן להתלמד בהרגל הלימוד של השלמת המדות של אברהם אבינו ע"ה.

מברך אני את ידידי בהתעלות של מדות טובות ידיו.

בס"ד ה' בלק תשכ"ו:

החיים והשלו' לכבוד ידידי הרב הג' וכו'....

אחדשה"ט, תודה על בריאותי הטובה, כן יתן ד' על להבא.

מה מאד גודל הלימודים מפ' השבוע בלק. בלעם הרשע מלמד גדול

מרן רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל י"ט תמוז תשכ"ה | נ"ט שנה לפטירתו

יריעה מיוחדת ממה שסיפר נכדו מורנו רה"י רבי אריה לייב פינקל על זקינו הגרא"י זצ"ל

עד שהוביל כל אחד לדרך המלך, עד שהגיעו לעומק ההבנה הנכונה, זו היתה מעלה מיוחדת בהרבת תורה שלו.

ידוע שכל שנה סיים את הש"ס וזה הוא עשה בלילה, הוא עסק בלימוד בסדר שלו וסיים כל שנה ש"ס ורמב"ם. ביום, הוא ישב מבקר עד ערב ושמע את החידושים של תלמידים צעירים וזקנים. ולא דווקא מהישיבה, כל אחד שנפגש איתו הוא דרש ממנו תבוא ותגיד לי, בכל מקום שפגש אדם אמר לו, בא תאמר לי חידושי תורה ואני אשלם לך.

היתה לו סייעתא דשמיא שכולם ידעו שהמירער ראש ישיבה לא דואג לעצמו, לישיבה שלו, אלא בכל מקום שיש תורה הוא תומך ועוזה, כל מקום שיש תלמיד חכם גדול הוא דואג שיהיה לו קיום ויהיה לו מעמד שיוכל להרביץ תורה ברבים, שירבה כבוד שמים בעולם. כבוד שמים זה תורה, אין כבוד אלא תורה ואין אמת אלא תורה ואין טוב אלא תורה, זה שלשת התארים של התורה.

למשל תיאר רבנו בהתרגשות, בא לארץ מבוכרה מהגלות צדיק נשגב - הגאון מטשעבין זצ"ל והוא היה אחד מגדולי ישראל ממש, הוא בא לארץ עני חסר כל, לא משפחה, לא נכסים ויהודים עסקנים הכירו מייד שהוא גדול וסדרו לו תמיכה שיוכל לחיות, אבל משרה לא היתה לו במה ללמד ולהרביץ את תורתו הגדולה. והסבא זצ"ל לא נח ולא שקט, מה עושים עם הטשעבינער רב שאין לו תלמידים. יחידים היו באים אליו, אבל זה לא מספיק.

הוא קרא להנהלת ישיבת 'חיי עולם', ישיבה וותיקה בירושלים והציע להם לקחת את הטשעבינער רב כראש ישיבה. הם אמרו שהם מאד רוצים אבל היתה עניוה גדולה ואין להם כסף. אמר להם הסבא, כסף? אני אתן לכם את התמיכה ואתם תחזיקו אותו לראש ישיבה, וכך היה. הוא תמך בו מדי חודש בחודשו עד שהסתדרו לבד.

כך היה עם עוד גדולי עולם שהוא דאג להם, כי הוא רצה להרבות כבוד שמים בעולם, הוא לא הסח את דעתו מהתלמידי חכמים האלה המורמים מעם. כך בכל מקום של תורה, אם היתה בעיה, בבני ברק של אז, לא היתה עיר התורה והישיבות כמו היום. הכל היה מאד מצומצם ורצו להקים ישיבה קטנה, והחזון איש זצ"ל ראה שהעסקנים מוכנים אבל אין תמיכה שיוכלו לעמוד בזה, אמר להם החזון איש: אני אתמוך ותקחו את ראש ישיבת מיר. הם פנו אליו ומיד נעשה שותף. גם החזון איש ידע מי זה המירער ראש ישיבה.

הסבא אמר לי פעם, שח רבנו: פעם היה דור שלושים שנה. אחר כך עשרים שנה. היום כל שש שנים זה דור! אבל הודות לד' יתברך יש גם היום תורה ויש

הסבא אהב את ילדיו 'כרחם אב על בנים' אבל פחד לתת בגלל זהירות בממון ולכן לא דרש בשלומו של בנו שבא ממרחק לבקר. גם ב'חלוקה' החודשית בישיבה לא נתן לנכדים פרוטה יותר מאחר.

המיוחד שהיה חד בדורו לכל מבין, הוא תבע מכל אחד לחדש בתורה, בסוגיא. תבע חידוש מכל אחד, מגיל צעיר ביותר עד זקנה ושיבה. למה? כי לעמל התורה צריך האדם להשתעבד כדי שבאמת יעמול בתורה, והשעבוד זה לחדש משהו. העצה היחידה היא, לעמול בעומק הסוגיא, להבין אותה על בוריה ולחדש הבנה מחודשת שלא מובנת מקופיא, משהו יותר ממה שכל אחד מבין בסוגיא, זה מה שהוא רצה. שתהיו עמלים בתורה.

אבל האמת היא שכל ראש ישיבה או משגיח תובע שיהיו עמלים בתורה 'אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה'; המיוחד אצל הסבא היה, שאת החידוש שתאמר, לא שאתה תחדש בעצמך, או אפילו תכתוב אותו ותפרסם אותו, אלא אני רוצה לשמוע אותו. תבוא אלי ותאמר את החידוש ואני אשמע אותו, ואז אני אקנה ממך את החידוש, אתה תקבל תשלום...

ככה הוא שעבד כל אחד לתורה, ואם הוא חיסר פעם, אז בפעם השניה הוא גער בו: למה לא היית, הכנתי בשבילך תשלום ולא באת, חבל, תבוא תמיד להגיד לי. איך כתוב בפסוק 'אמת קנה ואל תמכור' הוא קנה את האמת, הוא הראה שהאמת חשובה ויקרה מכל, האמת זה התורה, למה 'אמת קנה', והוא למד ולא רק שהוא שמע את דבריהם, הוא גם נלחם איתם במלחמתה של תורה ולא נתן מנוחה לנפשו

ישיבת מיר בארץ ישראל

כשעלה מרן רה"י הגרא"י לארץ הקדש, לאחר מספר חודשי שהות בבית בנו מרן המשגיח רבי חיים זאב בתל אביב עבר לירושלים, מייד בהגיעו החל בהקמתה ובבנינה של הישיבה בתוככי קרית מלך רב.

ממעונו שברחוב מנחם שבשכונת יגיע כפים, נשלחו מידי יום עשרות מכתבים אל ידידי הישיבה ותלמידי הישיבה בעבר במדינות שמעבר לים הוא תבע וביקש לסייע לו בהקמת הישיבה מחדש בירושלים עיר הקודש.

בשנת תש"ד נפתחה הישיבה ע"י מנין בחורים ואברכים מבחירי ישיבת 'עץ חיים' שבירושלים. הישיבה נפתחה בתחילה בבית הכנסת "בית ברוך" שבשכונת מאה שערים בשיתוף עם הכולל של רבי דב סוקולובסקי חתנו של גיסו רבי אברהם צבי קמאי הי"ד, ולאחר מכן הועתקה לבית הכנסת שבשכונת בתי מילנר בקירבת מקום לבנין הישיבה כיום.

בזמן ההפגזות של שנת תש"ח כשהישיבה הייתה סמוך לגבול ולאזור הקרבות עברה הישיבה זמנית לבית הכנסת שבשכונת אחווה בירושלים.

התלמידים דאז התפרסמו בשנים מאוחרות יותר כגדולי תורה וכמרבצי תורה מפורסמים. בד בבד עם הקמת הישיבה פעל למען הפליטים הנצורים לחזק את רוחם ולסייעם הוא שיגר מידי שבוע עשרות חבילות של מזון ובגדים לרוסיה, כן שלח מאות מכתבים לאמריקה שיפעלו ויעזרו לפליטים.

הוא בעצמו שילם בשוואת יהודי אירופה מחיר כבד בנו רבי אברהם מאיר הי"ד וכלתו וילדיהם נספו ע"י הנאצים ימ"ש בגיטו וורשא הוא הבלע על צערו האישי ליבו היה על צרת כלל ישראל באומרו נוח לי שעזר גם עלי לתת קורבן ולא שפר חלקי מעם ישראל כולו.

בעוד ידו נטויה לקומם אכסניה של תורה בירושלים, ידו השניה נטויה כמנהגו מקדמת דנא לתמוך באחרים משפחות של עניי ירושלים ותלמידי חכמים היושבים ועוסקים בתורתם בצניעותם האופיינית להם.

כרחם אב

מורנו רה"י רבי אריה שהיה נכדו חביבו וגדל על ברכיו סיפר כן: הסבא רבי אליעזר יהודה אהב ללמוד בחברותא עם הנכדים 'בני בנים הרי הם כבנים'. אבי רבי חיים זאב נסע פעם למיר והגיע לסבא. הסבא ישב עם תלמידים ולמד. שאבא נכנס, הסבא אמר לו 'שלום עליכם' בחום והמשיך ללמוד עם התלמידים. אבא ישב קצת, קם ויצא. שאלו את הסבא למה לא שאל מה שלום המשפחה והילדים? הוא ענה: אם שואלים צריך לתת, ואבא (האלטער מסלובודקא) הרי אמר שמי שנותן מכספי הישיבה הוא גנב!

רבי אהרן דוד חדש תשפ"א	רבי אריה פינקל תשע"ו	רבי רפאל שמואלבין תשע"ו	רבי נתן צבי פינקל תשע"ב	רבי בנימין ביינוש פינקל תש"ן	רבי נחום פרצוביץ תשמ"ז	רבי חיים שמואלבין תשל"ט	רבי יחזקאל לוינשטיין תשל"ד	רבי חיים זאב פינקל תשכ"ה	רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כ
------------------------	----------------------	-------------------------	-------------------------	------------------------------	------------------------	-------------------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

יראת שמים ולא תישכח מפי זרעו, וגם בשביל אחד שמתעלה כדאי להחזיק ישיבה. אבל אהבת תורה כזו.

אהבת תורה

המש"ך ושח מורנו רבי אריה: מפעל החיים הגדול שלו היה לשבת ולשמעו חידושי תורה. מסופר במשפחה שכבר בבחרותו שהיה בראד"ן, הוא קיבל מאבי אחד התלמידים, מענק חודשי טוב שילמד עם הבן שלו, ומה הוא עשה עם הכסף? מה הוא צריך כסף? מיד הקים חבורה של בחורים וכל אחד היה אומר מדי שבוע מערכה של חידושי תורה והוא היה שומע ומחלק להם את הכסף. וכך היה כל ימי חייו. חשבו שהוא היה מיליארדר, ולא היה לו כלום רק תמיד הקב"ה עזר לו שיוכל לעמוד במשימה הזו לשלם לכל אחד בשביל חידושי תורה.

היה בחור בישיבה שאמר לסבא חידושי תורה כל חודש וקיבל תשלום הגון. השלטונות החליטו לגייסו ולא עזר שום דבר והוא הלך לצבא. לפני שהוא עזב את הישיבה אמר לו הסבא: אם תשלח משם חידושי תורה, אשלם לך כסף. כל חודש הוא שלח חידושי תורה ושלחו לו תשלום. פעם אחת שלח חידושי תורה ולא שלחו לו תשלום, הוא הפסיק לשלוח. אחרי תקופה הוא הגיע לבקר בישיבה והסבא התעניין למה הוא הפסיק לשלוח חידושי תורה. הבחור אמר שמגיע לו תשלום... שאל סבא: האם על חידושי תורה שאמרת לי כאן שלמדת בישיבה, אתה רוצה שאני אתן לך עוד פעם? אני רוצה חידושים!

אפילו בימים האחרונים לפני פטירתו, הוא נח בבית, ומזכירו האישי ראה דרך החלון שמישהו בא. היה זה יהודי זקן והוא רמז לו דרך החלון שלא יבוא כי הראש ישיבה חלש הסבא ראה את זה, התרומם בשארית כוחותיו ואמר לו: קומט אריין, וגער במזוכיה: מה אתה רוצה שאני אהיה מסיר אזנו משמוע תורה? למחרת הוא נפטר. נח עם החיוך על השפתיים, רצה להתרומם, ונפל, בלי שום אנחה ובלי שום מחלה, זה התמונה האמתית של ימי חייו.

אחד מגדולי העושים למען הישיבה היה רבי שמשון רפאל וייס זצ"ל שלמד בישיבה בפולין. כל פעם שהסבא היה צריך כסף, היה יוזם אליו שיחת טלפון והיה מספיק שיתעניין בשלומו כדי שהוא יבין שהוא נזקק לעזרתו.

פעם הוא הגיע ועמו סכום נכבד, כשכנס, ישב אצל סבא אברך ירושלמי ת"ח ואמר חבורה. רבי אליעזר יהודה הנהנה מהחבורה והוציא שטר גדול מהחבילה שקיבל והביא לו. כשיצא האברך, שאל רבי שמשון את סבא, האם האברך לומד בישיבה? והסבא ענה בשלילה. התפלא ואמה הבנתי שהישיבה במצוקה כספית וטרחת לגייס כסף, וראש הישיבה נותן כסף לאברך שבכלל לא לומד בישיבה. הביט בו סבא במבט נוקב ואמר לו: כך למדתי אתכם? האם יש דבר שנקרא 'תורה שלי' היכן שיש תורה צריך לעזור.

הוא היה אציל המידות. היה מקרה שיום אחד נכנס בחור לחדרו וביקש שמיכה, קר לו בלילות הירושלמיים. הסבא אמר לו בכאב: אין לי, לישיבה אין שמיכות... אחרי כמה ימים, אחרי התפילה, הבחור אמר תהילים וסבא ניגש אליו ונתן לו סכום כסף. הבחור לא הבין למה וניגש לשאול את רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל על זה. רבי רפאל אמר לו: בקשת שמיכה, הנה קבלת סכום לקנות אותה!

היה אברך שנכנס לסבא וביקש תוספת לחלוקה; סבא

אמר לו: תביא סיר מהבית ובארוחת צהרים תשים אוכל בסיר ותיקח הביתה לאשה. זו טובה בשבילכם..

זיכה את הרבים

הוא עצמו רצה להיות בתוך הכלל. זה כבר מפורסם שבראש השנה וביום הכיפורים הוא לא קיבל עליה בישיבה. הוא לא רצה להתבלט. הוא אמר 'בתוך עמי אנכי יושבת' צריך להיות חלק מהכלל.

היה פעם בחור בישיבה שנתפס בקלקלתו ושלשה בחורים מצוינים ניגשו לסבא ואמרו שאם לא יוציאו את אותו בחור הם יעזבו את הישיבה. סבא חשב קצת ואמר להם: יהיה לי חבל מאד שתעזבו. אבל אמר לכם את האמת, אתם לא צריכים דווקא אותי; הרי בכל מקום שתלכו ללמוד בו תצמחו תלמידי חכמים גדולים, אבל הבחור הזה, צריך אותי ואת הישיבה כי יתכן שבמשך הזמן נצליח להדליק בו את המאור שבתורה, ואם אוציא אותו מהישיבה יש חשש שנפסיד אותו לגמרי.

אחרי עשרות שנים, פגשתי אותו בבני ברק והוא סיפר לי שזכה למשפחה מפוארת ואמר לי: אתה הרי יודע שראש הישיבה הציל אותי ובזכותו זכיתי למשפחה מפוארת.

סיים רבנו ואמר: **החובות הלכות אומר שאחד הסימנים שאפשר באמצעותם לבדוק אם יש לו אהבת ד', הוא זיכוה הרבים.** 'ומהם שיאשר ויורה לעבודת האלוקים מהגדולים ועד אנשי השוק' **ההדר"ך ולכוון לעבודת ד' את כל בני האדם בין גדולים ובין אנשי השוק, ועוד דבר הוא אומר: 'מי שאין מתקן אלא נפשו בלבד תהיה זכותו מעטה, ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכויות כל מי שיתקן לאלוקים.'**

הסבא זצ"ל קודם כל זכה לעצמו בהתמדתו הנפלאה והוא היה צדיק יסוד עולם, אבל הוא הכפיל את גדלותו בכך שזיכה את הרבים וכך הוא זכה שזכות הרבים תהיה תלויה בו. הדרך הזו הוא קיבל מאביו הגדול הסבא מסלובודקא זצ"ל שזיכה את הרבים בלימוד המוסר ובכרור המידות והוא זיכה את הרבים בחידושי תורה והעמל בהם.

שליח נאמן

מורנו רה"י רבי אריה היה עבד נאמן של סבו רבי אליעזר יהודה זצ"ל, מחד היתה לו יראת כבוד ומסירות ונאמנות מיוחדת, והוא זכה ללמוד עמו מסכתות שלמות יחד, והיו לומדים את הש"ס כולו, ומאידיך, היה עושה דברו בכל מה שהתבקש ממנו, וידוע שהסבא סמך עליו יותר מכל, והוא היה זה שנשלח על ידו לכל שליחויותיו.

בשנת תש"ח בעת ההפגזות סיפר רבנו שהיה הולך לסבתא (הרבנית חיליא ע"ה ששהתה ב'בית יתומים דיסקין' בגבעת שאול) באמצע הפגזים, ותיאר לנו שהלך תחת המטרת הפגזים, וכששמע שריקת הפגזים והיתה סכנה, שכב על הקרקע בכדי שלא לספוג רסיסים, והתפללו שלא תהיה פגיעה ישירה, והרעב כה הציק שהסכים לעבור מראות אלו להשקט רעבונו. בימי המלחמה למד עם דודו רבי חיים שמואלביץ בחברותא, ואהבו אהבת נפש כל ימיו.

אינספור שליחויות היו לו מסבו רבי אליעזר יהודה.

בנו רבי בנימין מספה הלכתי עמו לא אחת לבית הראב"ד הגר"פ עפשטיין זצ"ל, והוא היה מכבד אותו, והם היו משוחחים ארוכות, כשאבא היה שומע בארוכה כל מה שהיה לו לומר במילי דעלמא ובמילי דשמיא, לא אשכח שפעם שלח את אבא עם כובע חדש שסבא קנה עבורו, ולאבא היו זכרונות מאד מעניינים מכל אלו שהוא נשלח אליהם בשליחות הסבא רבי אליעזר יהודה.

תמיד היה שליח נאמן, שמסר נפשו לקיים את שליחויותיו עד תומם בשלמות, גם בבגרותו כשהיה אחראי על חלוקת המלגות בישיבה, כמה הוא טרח ויגע שיגיע המלגות לידי הלומדים, והוא היה דואג שאלו שלא יכלו בדיוק להגיע אליו ולקבל את המלגות, היה שולח את בניו לכל קצוות העיר לגשת לבתיהם ולהביא להם זאת, באומרו שבטח הם מצפים לך, ורק לא היה בידם להגיע לקחת זאת, וכך לא אחת רבנו היה הולך בעצמו למרחקים רק כדי לקיים את שליחותו.

ערב אחד חזר רבנו מאוחר מהישיבה וסיפר לרבנית ע"ה, שרבי יחזקאל סרנא זצ"ל שהיה בידידות מופלאה עם הסבא רבי אליעזר יהודה זצ"ל, ובהיותו והסבא עשה שמחה לאחד מבני המשפחה, הוא רצה מאד שידידו רבי יחזקאל סרנא ייטול חלק בשמחתו, ושלח את רבנו אליו שיבקש ממנו להגיע ולכבדו בשמחתו, ורבנו בכזו מסירות מיד צעד לישבת חברון וניגש לחדרו של רבי יחזקאל וביצע את שליחותו.

רבי יחזקאל סרנא אמר שהוא חלש מאד ואינו יכול להשתתף בשמחה למרות רצונו העז, ואז רבנו במהירות חזר לבית הסבא והשיב את התשובה, אבל הסבא לא ויתר, ושלחו שוב לבית רבי יחזקאל וביקשו שיאמר לו שאינו יכול לערוך את השמחה בלעדיו, ורבנו מבלי אומר ודברים מיד אץ לבית הגר"י סרנא ושוב מסר לו את דברי השליחות מסבו ועדיין התקשה בזקנותו לעשות כן, ושוב חזר הלוך ושוב, והסבא ביקש שיפציר בו ממש, ולשמע הדברים, לבסוף נעתר רבי יחזקאל סרנא והגיע להשתתף באותה שמחה.

היה זה מפליא, איך תיאר את כל ההלוך ילך לרבנית בשובו הביתה בלילה, ולבני הבית היה נראה כיצד אבא מטריח עצמו ללכת שוב ושוב ברגל מהכא להתם ומהתם להכא, אבל השמחה של רבנו לעשות את רצון סבו השרישה בבני הבית שאין שמחה גדולה מלקיים דברי הגדולים.

על סדר הלימוד עם הסבא רבי אליעזר יהודה, שמענו מרבי צבי פרצוביץ שליט"א: בשבת היה לומד עמו רמב"ם ובאמצע השבוע למד אתו גמרא. בהזדמנות הוא סיפר איך הסבא למד: למשל כשלמד מסכת זבחים, ביום הראשון למד דף ב' למחרת למד דף ב' ג' אח"כ דף ב' ג' ד' ככה הצליח עד דף ל' ואח"כ הפסיק.

מקורות: תודתנו נתונה לידידינו הרב אברהם ארנטרטי שליט"א, שנהג בנו עין טובה, לבחור קטעים נבחרים מתוך ספר לתולדותיו של מורינו רה"י רבי אריה פינקל שעדיין לא יצא לאור עולם.

האדם שומע - מה שהוא חפץ לשמוע

ויאמר אלוקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא. ויקם בלעם בבוקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם (כב, יב- יג)

וקא קרי ליה (-בא עורב וקרא לו), אמר ליה מאי קאמר אמר ליה עיליש ברח! עיליש ברח! אמר עורבא שיקרא הוא ולא סמכינא עליה (-עורב שקרן הוא ואיני סומך עליו), אדהכי אתא יונה וקא קריא אמר ליה מאי קאמרה, (הגיעה יונה ושוב שאלו מה היא אומרת) אמר ליה, עיליש ברח! עיליש ברח! אמר כנסת ישראל כיונה מתילא שמע מינה מתרחש לי ניסא וכו', (כנסת ישראל נמשלה ליונה וכנראה עתיד להתרחש לי נס) ניסה לברוח והצלית. הגאון **רבי עקיבא איגר** זצ"ל בגיליון הש"ס מוסיף על דברי הגמרא ואומר בערוך הביא מסוגיא זו דרב עיליש ידע שיחת העופות, וכבר השיגו בסדר הדורות דכאן משמע בהיפוך, ואכן אדרבה מפנייתו של עיליש אל האיש, מוכח שלא ידע שפת העופות שאם לא כן מדוע לא סמך על עצמו ופנה אל הנכרי.

ועל פי היסוד הנ"ל יתורץ אל נכון, יש לומר שהערור התקשה בקושיית המהרש"א מדוע האמין עיליש לההוא גברא שכפי הנראה היה נכרי, הרי כשם שלא רצה לסמוך על העורב והיונה כך לא היה לו להאמין לגוי, מכח קושיא זו הסיק הערוך שעיליש ידע אכן את שפת העופות ולמעשה לא היה זקוק לעזרת הנכרי, ומדוע בכל זאת פנה אליו משום שחשד את עצמו שהוא שומע את אשר הוא רוצה לשמוע, כדי לבדוק אם חשדו מוצדק או לא ביקש לשמוע מן הגוי אם גם הוא שמע כמוהו, לאחר שאמר לו הגוי שהיונה קוראת לו לברוח נתיישבה דעתו. בכך מיושבת קושיית המהרש"א ודברי הערוך מאירים.

למדנו כאן איפוא יסוד גדול חייב האדם לעמוד בכל עת על המשמר ולבדוק אם הדברים שהוא שומע אכן נאמרו או שמא שומע הוא את אשר הוא תאב ומעונין לשמוע.

(שיחות מוסר)

לא עלה עליה. ניגש אליו יהודי שהמתין אף הוא לבוא הרכבת, ושאלו: למה אינך עולה לרכבת? ענה לו: אין בידי כסף לרכוש כרטיס. תמה האיש ושאל: אם אין לך כסף, מה לך לשבת כאן? השיב הלה: יש לי בטחון שהקב"ה יזמין לי כרטיס... והנה משמיעה הרכבת צפירה אחת, צפירה שניה... צפירה שלישית, כבר נשמע קול הקטר הנושם בכבדות, לפתע עובר יהודי במרוצה וצועק ליהודי המתמתן בבטחון: "מה אתה יושב, הלא הרכבת כבר מתחילה לזוז, אם אין לך כרטיס - קח כרטיס ועלה מהר לקרון", וכך עשה, עלה לרכבת וזו החלה לנסוע.

ניגש אליו אותו יהודי שלעג לו הבטחון שלך? אילו איחר היהודי הזה בשניה אחת - לא היית יכול לנסוע!...

סיים הסבא מנובהרדוק (שכנראה הוא עצמו היה אותו יהודי שהמתין בתחנת הרכבת אזור במידת הבטחון) ואמה: זה מה שלבן אמר "יש לאל ידי לעשות עמכם רע, תוך כדי שאומר ואלוקי אביכם אמר אלי אמש השמר לך וכו', כי כמו 'כופר' - גם כשאתה מוכיח לו ועונה לו תשובה מוחצת, הוא שומע דבר אחר - את מה שלבו חפץ, כך גם לבן, הקב"ה מזהיר אותו לבל יעיז להתקרב אל יעקב, והוא ממשיך ואומר: יש לאל ידי לעשות עמכם רע, כי מי שמתרגם כל ענין רק באופן שהוא חפץ לשמוע ולראות, אפילו אם יפתחו לו ארובות השמים, ויראה הכל בגלוי - בכל זאת לא יאמין...

האם רב עיליש ידע שיחת עופות

ממשיך מרן הגר"ח לבאר ביסוד זה, מה שהגמרא מספרת במסכת גיטין (דף מה), רב עיליש אשתבאי (-ר' עיליש נשבה) יומא חד הוה יתיב גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דצפורי, (-יום אחד ישב על ידו אדם שהיה בקי בשפת הצפורים) אתא עורבא

"להלך עמכם" - אלא עם שרים גדולים מכם (רש"י).

דרש מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון **רבי חיים שמואלביץ** זי"ע ואמה: ראו זה דבר פלא! אף שהיה בלעם נביא, בכל מקום פירש את דבר ה' לפי רצונו ולפי נטיית לבו. כי רק כך יהיה ניתן להבין, כיצד יתכן שנימק את כוונת ה' במונעו אותו מללכת ולקלל את ישראל, בהגנה על כבודו - "לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם אלא עם שרים גדולים מכם", ובכך להתכחש בצורה גורפת אל הסיבה האמיתית - דבר ה' אליו לפני כן: "לא תלך עמהם, לא תאור את העם כי ברוך הוא". אלא כי מוכרחים לומר, שהוא לקה בעיוות נוראה ששורשה נעוץ בתכונה אנושית שמצויה ביותר לדאבונו, והיא: "האדם שומע מה שהוא חפץ לשמוע!" ולכן שמע את שרצה לשמוע ואמר לאחרים את מה שכאילו שמע... וא"כ, למדנו כאן יסוד גדול: שהאדם חייב לעמוד בכל עת על המשמה ולבדוק אם הדברים שהוא שומע אכן נאמרו, או שמא שומע הוא את אשר הוא תאב ומעונין לשמוע...

המשיך הגר"ח שמואלביץ זי"ע ואמה: בואו ואשמיע לכם את דברי **הסבא מנובהרדוק** זצ"ל ותבינו היטב את מה שאני סח: התורה (בראשית לא, כט) מספרת על לבן שאמר ליעקב אחרי בריחתו עם נשותיו - "יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוהי אביכם אמש אמר אלי לאמור השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע". ולכאורה צריכים להבין, כיצד מעיז לבן לומר "יש לאל ידי לעשות עמכם רע", הרי באותה נשימה הוא ממשיך ואומר "ואלוהי אביכם אמש אמר אלי לאמור השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע" - זאת אומרת שהוא לא יכול לעשות כלום?

אלא הדבר יובן על פי מעשה שהיה: פעם אחת ישב יהודי בתחנת הרכבת, והנה הגיעה הרכבת אבל הוא

ימים מקדם

מרן רה"י רבי **אליעזר יהודה פינקל** זצוק"ל (שהשבוץ חל יום השנה הנ"ט לפטירתו) בשמחת שבע ברכות לנכדו שיבדלחט"א **מורנו הגאון רבי יצחק אזרחי שליט"א** (יושב לצידו), עוד נראים בתמונה (בימין עם העט) מרן **רבי נחום פרצוביץ**, ובשמאל מרן **רבי מאיר חדש ורבי בצלאל זולטי** זצוק"ל

